

Pontos vers a szabotázsról

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 31. szám, 2017. augusztus 4.

Most, hogy kiderült: fővárosunk közlekedését olyan szabotőrök veszélyeztetik, akik a metróajtók közé dugnak be lopva ékként működő fadarabokat, a főpolgármester éberségi mozgalmat indítva arra szólította fel az utazóközönséget, hogy figyeljék egymást utazás közben, és így leplezzék le a további szabotőröket. Ezzel párhuzamosan vizsgálatot indítanak az „idegenkezűség” feltárására.

Ennek kapcsán érdemes felidézni, miképp is zajlott a szabotőrök elleni harc a totalitarizmus fénykorában, amely nálunk a Rákosi-rendszer idejére, az ötvenes évek elejére esett. Fontos megjegyeznünk, hogy akkor a szabotőröket nem olyan helyeken keresték, ahol az emberek csupán passzív résztvevők lehettek, hanem ott, ahol közvetlenül is aktorai voltak a folyamatoknak, vagyis a munkában és a termelésben. Emellett az eszmék propagálására kijelölt értelmiséget is ugyanolyan intenzitással vonták be a szabotőrök elleni harcba, mint a munkásokat. Az írók, költők egyszerre csaphattak le a hatalom pörölyeként a szabotőrökre és lelkesíthették az azokkal harcoló munkásokat.

Ennek kiváló példája az a költemény, amelyet 1951-ben tettek közzé egy műsorfüzetben, az üzemi kultúrcsoportok számára. Kiadója a SZOT Kultúrnevelési Osztálya. A szerző David Ovadia bolgár költő, s a mű címe: *Az élmunkás* (fordította Kardos László).

A költő egy esztergályos bőrébe bújva mondja el a nála megjelenő riporternek, hogy miképp lehet legyőzni a szabotőröket a gyárban, és elérni, hogy azok helyett ők váljanak a munka hőseivé. Ehhez a feladathoz a szovjet munkások adták a mintát, akik „szinte ugyanolyanok”, mint a bolgárok (és magyarok), de heroizmusban jóval előttük járnak.

A vers fölvezetése mély érzelmi megrázkódtatást exponál: a gyárban megjelennek a Moszkvából érkezett mintamunkások, akiket azért küldtek, hogy nyissák fel az itteniek szemét. Amikor hősünk közvetlenül is találkozik az egyikükkel, komoly lelkiismereti válságba kerül:

„Az egyik odajött, köszöntött, / Tapogatta a kést, a rönköt. / »Nálunk - mosolygott s odább lépett - / Egy ember kezel három gépet...« // Elment. S a gondolatok aznap / A gép körül folyton zavartak, / Hogy Moszkva... s én... aztán a vendég. / S végül: »no... és?... Nem sokra mennék!«”

Miután hősünk megállapítja, hogy ő bizony Moszkvában alulmaradna ezzel a munkással szemben, ettől kezdve feszít azon gondolkodik, miképp tudna megfelelni neki és hasonlítani őrá. A téma kibontakozása azt tárja fel, ahogyan megerősíti őt a gyárban megjelenő szabotőrök híre. Ők azok, akik veszélyeztetik a termelés sikerét és ezen keresztül gyermeke jövőjét is, ezért egy fogadalom érlelődik meg benne:

„Taggyűlés... Párttitkár beszél - / Elvtársak töltik meg a termet: / Szabotázs... ellenség... veszély... / Megzavarják a munkatervet! // Higgadt és lassú beszéd: / »Ellenség szabotál a gyárban...« / Hallgattam, s nem tudom, miért, / Hazagondoltam a családra. // És akkor megdobbant a mellem, / »Elvtársak - mondtam és felálltam -, / Mit tehetünk a gazok ellen?« / (Megvillant Martin szeme, láttam.) // »Nem rombolják le tébolyultak / Új préseinket, gépeinket, / S el nem vágják - hiába dúlnak - / Szabad jövőjét gyermekünknek! // Mit felelünk a szabotázásra? / Itt, előttetek fogadom, / Holnaptól kezdve én, elvtársak, / Én már két gépen dolgozom!«”

A vers ezután fut föl a csúcspontjára, amelyhez a dolgozó embernek a termeléssel, majd az egész néppel és annak vezérével való, extatikus azonosulása vezet:

„Bandázs-tengelyen dolgozom ma, / Indítok két nehéz padot. / Hat óra! Áramot kapott / Emeltyűm!

Kezdődik a munka! // Mozdul az első gép... A forgás... / Indul a bandázs-tengely és / Szakad róla a tiszta forgács, / Átforrósodott már a kés, // Aztán - csak néhány pillanat, / És már a másik gépem is jár, / Minden eszterga dolgozik már - / Vad zaj, reszketnek a falak! // Motorok búgó remegése... / A kés szikrákat szaporáz... / Vízszugár csattan most a késre, / És hűl az acélban a láz. // Lehet tehát! Így is lehet! / Hát dupla gépen dolgozunk! / Egész hazánk hadd tudja meg! / A bolgár nép! S Dimitrovunk!"

A csúcspont lecsengését a nagyság érzetének patetikus kitágítása hozza meg: a költő ismét a riporterhez fordul, és úgy összegzi az eddigieket, hogy a személyes erőfeszítés nagysága és annak a másokra való kisugárzása egyaránt kiemelkedjen:

„Riportot kértél, cimborá. / Másoknak példaként... No, tessék: / Egy műszak alatt két padon / Adtam a norma kétszeresét. // Nem hitték! Győztem! Sikerült! / Nehéz volt... Gyúrtam önfeledten... / Megizzadtam a két padon, / De végül rohamista lettem! // S egy elvtársam is belevágott, / S előtte is megtört a gát. / S most nézz körül: már dupla gépen / Dolgozik az egész brigád! // S egy hónap múlva gyere újra! - / Majd akkor nézd meg, mit tudunk! / Elérjük a moszkvai normát, / És három gépen dolgozunk!"

Mármost ha mindezt összehasonlítjuk a mai helyzettel, vagyis a főpolgármester szabotázselhárító programjának kidolgozottságával, akkor bizony ez utóbbiban még igen sok hiányosságot fedezhetünk fel. Hol vannak a Moszkvából hívott és példaként elénk állított mintautasok, akik egymaguk akár három kocsi is átfürkésznek? Hol kapják meg a mozgalom résztvevői annak lehetőségét, hogy utazásuk közben extatikusan azonosulhassanak munkával, néppel és vezérrel, valamint úgy tudják megsokszorozni az erejüket, ahogy azt az idézett vers hőse is megtehetette? De ami ennél is fontosabb: hol van a hatalom pörölyeként mozgósított értelmiségi, aki lelkesíti őket ebben a harcban?!

Illetve ez utóbbiról tudjuk, hogy hol van: konkrétan a húsfazék körül csoportosul, és azzal foglalja el magát, hogy kellemdús statisztikák, valamint velőtrázó ideológiák sorozatgyártásával fizessen az aránytalan meggazdagodásáért. Amiért is mi kérünk elnézést, de mentségünkre szolgáljon, hogy végül mégis a társadalom járt jól, hiszen a nevezett értelmiségiek addig sem foglalkoznak a szabotázsprogram kidolgozásával, minek következtében az hamvába fog halni. Sok mindent lehet slendrián módon intézni, de speciel egy szabotázsügyhöz kifejezetten nélkülözhetetlen a szellemi háttér, amit ez az epigonnak is gyenge társulat ezúttal elmulasztott biztosítani.

Azt a sok fölösleges munkát és pénzkidobást viszont, amivel majd az idegenkezűség ügyészségi vizsgálása jár, egyszer majd csak el tudjuk számolni valahogyan.